

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

2 март 2017 година¹

„Преюдициално запитване — Околна среда — Директива 2009/28/ЕО — Член 2, втора алинея, буква а) — Енергия от възобновяеми източници — Водноелектрическа енергия — Понятие — Енергия, произведена в малка водноелектрическа централа, разположена на мястото на изпускане на промишлените отпадни води на друго предприятие“

По дело C-4/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział Cywilny (Варшавски апелативен съд, гражданско отделение, Полша) с акт от 1 октомври 2015 г., постъпил в Съда на 4 януари 2016 г., в рамките на производство по дело

J. D.

срещу

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Pešič, председател на състава, А. Prechal, А. Rosas, С. Toader и Е. Jarašiūnas (докладчик), съдии,

генерален адвокат: М. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за J. D., от Т. Gałęcki, radca prawny,

— за полското правителство, от В. Majczyna, в качеството на представител,

— за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от Р. Garofoli, avvocato dello Stato,

— за Европейската комисия, от К. Talabér-Ritz и К. Herrmann, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 15 ноември 2016 г.,

¹ — * Език на производството: полски.

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО (ОВ L 140, 2009 г., стр. 16).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между J. D. и Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (председател на Службата за енергийно регулиране, Полша) по повод отказа на последния да предостави на J. D. удължаване на срока на разрешението за производство на електроенергия в малка водноелектрическа централа, разположена на мястото на изпускане на промишлените отпадни води на друго предприятие.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2009/28

- 3 Съображения 1 и 30 от Директива 2009/28 гласят:

„(1) Контролът на енергийното потребление в Европа, както и увеличеното използване на енергия от възобновяеми източници заедно с енергоспестяването и увеличената енергийна ефективност представляват важни части от пакета от мерки, необходими за намаляване на емисиите на парникови газове [...] Тези фактори играят важна роля за подобряване на сигурността на енергийните доставки, за насърчаване на технологичното развитие и иновациите и създаване на възможности за заетост и регионално развитие [...]

[...]

(30) При изчисляване на дела на водна и вятърна енергия за целите на настоящата директива последиците от климатичните колебания следва да бъдат изглаждани чрез използване на правило за нормализация. В допълнение електроенергия, произведена в помпеноакмулиращи водни електроцентрали от предварително изпомпвана на горното ниво вода, не следва да се счита за електроенергия, произведена от възобновяеми източници на енергия“.

- 4 Член 1 от посочената директива, който определя приложното ѝ поле, гласи:

„Настоящата директива установява обща рамка за насърчаването на енергията от възобновяеми източници. С нея се задават задължителни национални цели за общия дял на енергия от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия [...]“.

- 5 Член 2 от посочената директива, който съдържа определенията, предвижда:

„За целите на настоящата директива се прилагат определенията в Директива 2003/54/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и отменяща Директива 96/92/ЕО (ОВ L 176, 2003 г., стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 12, том 2, стр. 61)].

Прилагат се и следните определения:

а) „енергия от възобновяеми източници“ означава енергия от възобновяеми неизкопаеми източници, а именно вятърна, слънчева, аеротермална, геотермална, хидротермална и океанска енергия, водноелектрическа енергия, биомаса, сметищен газ, газ от пречиствателни инсталации за отпадни води и биогазове;

[...]“.

6 Член 3 от Директива 2009/28 е озаглавен „Задължителни общи национални цели и мерки за използване на енергия от възобновяеми източници“. По силата на параграф 1 от този член всяка държава членка гарантира, че нейният дял на енергия от възобновяеми източници, изчислен в съответствие с членове 5—11 от тази директива, в крайното потребление на енергия през 2020 г. е най-малко равен на нейната обща национална цел, както е определена в третата колона на част А от приложение I към посочената директива.

7 Член 5 от същата директива, озаглавен „Изчисляване на дела на енергия от възобновяеми източници“, гласи:

„1. Брутното крайно потребление на енергия от възобновяеми източници във всяка държава членка се изчислява като сбор от:

а) брутното крайно потребление на електроенергия от възобновяеми източници;

[...]

3. За целите на параграф 1, буква а) брутното крайно потребление на електроенергия от възобновяеми източници се изчислява като количеството електроенергия, произведено в държава членка от възобновяеми източници на енергия, с изключение на електроенергията в помпеноакмулиращи водноелектрически централи, произведена от предварително изпомпана на горното ниво вода.

[...]

Електроенергията, произведена от водноелектрически централи и съоръжения за вятърна енергия, се отчита в съответствие с правилата за нормализация, посочени в приложение II.

[...]

7. При изчислението на дела на енергията от възобновяеми източници се използват методиката и определенията, посочени в Регламент (ЕО) № 1099/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 г. относно статистиката за енергийния сектор [(ОВ L 304, 2008 г., стр. 1)].

[...]“.

8 От правилото за нормализиране при отчитане на електроенергията, генерирана от водноелектрически централи, посочено в приложение II към Директива 2009/28, е видно, че нормализираното количество електроенергия, генерирана през дадена година от всички водноелектрически централи на държава членка, се определя по-специално като се взема предвид количеството електроенергия, действително генерирано от всички водноелектрически централи на съответната държава членка, с изключение на електроенергията в помпеноакмулиращи водноелектрически централи, произведена от предварително изпомпана на горното ниво вода.

Директива 2003/54

- 9 Директива 2003/54 е отменена с Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54 (ОВ L 211, 2009 г., стр. 55). Съгласно член 48 от Директива 2009/72 тази отмяна влиза в сила на 3 март 2011 г. и позоваванията на отменената директива се тълкуват като позовавания на Директива 2009/72.
- 10 Член 2, точка 30 от Директива 2003/54 определяше „възобновяеми[те] енергийни източници“ като „възобновяеми неизкопаеми енергийни източници (вятър, слънчева енергия, геотермална, вълнова, от приливи и отливи, хидроенергия, биомаса, газ от сметища, газ от инсталации за третиране на отпадни води и биогазове)“. Това определение е възпроизведено изцяло в член 2, точка 30 от Директива 2009/72.

Регламент № 1099/2008

- 11 Приложение Б към Регламент № 1099/2008 има за цел по-специално да уточни приложното поле на годишното събиране на статистически данни за енергийния сектор. Под заглавието „Възобновяема енергия и енергия от отпадъци“, събирането на данни се прилага, съгласно точка 5.1.1 от това приложение, за „[х]идроенергия[та]“, която е определена, както следва:

„Потенциална и кинетична енергия на водата, преобразувана в електроенергия във водоелектрически централи. Трябва да се включи и енергията на помпено-акумулиращите станции. [...]“.

- 12 Това приложение Б е изменено по-специално с Регламент № 147/2013 на Комисията от 13 февруари 2013 г. (ОВ L 50, 2013 г., стр. 1), но определението на хидроенергията остава непроменено.

Полското право

- 13 Ustawa prawo energetyczne (Закон за енергетиката) от 10 април 1997 г. в приложимата му към спора в главното производство редакция (Dz. U. 2012 г., позиция 1059) (наричан по-нататък „Законът за енергетиката“), предвижда в член 3:

„По смисъла на този закон:

[...]

- 20) „възобновяем енергиен източник“ е източник, който в процеса на преобразуване използва вятърна, слънчева, аеротермална, геотермална и хидротермална енергия, енергията на морските вълни, течения, приливи и отливи и на речното течение, а също и от биомаса, сметищен биогаз и биогаз от канализационни или пречиствателни инсталации за отпадни води или от инсталации за разграждане на растителни и животински отпадъци;

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 14 J. D. е предприятие, което извършва дейност в сектора на производството на електроенергия. За периода от 20 ноември 2004 г. до 20 ноември 2014 г. то разполага с разрешение за извършване на дейност по производство на електроенергия от възобновяеми източници в две малки

биогазови централи и една малка водноелектрическа централа, като последната е разположена на мястото на изпускане на промишлените отпадни води на друго предприятие, което няма отношение към производството на електроенергия.

- 15 На 5 март 2013 г. J. D. подава молба за продължаване на срока на това разрешение за нов период. С решение от 6 ноември 2013 г. председателят на Службата за енергийно регулиране отхвърля тази молба за продължаване на срока, в частта ѝ относно малката водноелектрическа централа, по съображение че като централи за производство на електроенергия от възобновяеми източници може да се разглеждат единствено онези водноелектрически централи, които използват енергията на морските вълни, течения, приливи и отливи и на речното течение.
- 16 J. D. подава жалба срещу това решение пред Sąd Okręgowy w Warszawie — Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Варшавски окръжен съд — Съд за защита на конкуренцията и потребителите, Полша), който отхвърля тази жалба с решение от 5 ноември 2014 г. Според този съд от определението за възобновяемите енергийни източници в член 3, точка 20 от Закона за енергетиката следва, че електроенергията, произвеждана във водноелектрическа централа, която не е помпеноакмулираща водноелектрическа централа и е разположена на мястото на изпускане на промишлените отпадни води на друго предприятие, не може да се смята за произведена от възобновяем енергиен източник.
- 17 J. D. обжалва това съдебно решение пред Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział Cywilny (Варшавски апелативен съд, гражданско отделение, Полша). Пред последния съд J. D. по същество изтъква, че начинът, по който се събира водата от другото предприятие, в случая е без значение и че член 3, точка 20 от Закона за енергетиката противоречи на член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28 във връзка със съображение 30 и член 5, параграф 3 от същата, доколкото той посочва „енергията на речното течение“, вместо по-широкото понятие „водноелектрическа енергия“, използвано от тази директива.
- 18 Запитващата юрисдикция си задава въпроса дали водноелектрическата енергия в качеството ѝ на енергия, получена от възобновяем източник, включва енергията, получена чрез използване на гравитационното течение на водата в изкуствени водни потоци, когато, от една страна, тази вода се събира от друго предприятие за негови цели чрез използването на друга енергия и от друга страна, разглежданата водноелектрическа централа не е помпено-акмулираща водноелектрическа централа, нито водноелектрическа централа с помпена функция. Тя отбелязва по-специално, че директиви 2009/28 и 2003/54 не определят понятието за водноелектрическа енергия и че разпоредбите на националното право, които са в сила при приемането на спорното решение, се отнасят само до енергията, получена от естественото течение на реките.
- 19 При тези обстоятелства Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział Cywilny (Варшавски апелативен съд, гражданско отделение) решава да спре производството и да отправи до Съда следния преюдициален въпрос:

„Понятието за водноелектрическа енергия като енергия от възобновяем източник, съдържащо се в член 2, [втора алинея,] буква а) във връзка с член 5, параграф 3 и съображение 30 от Директива [2009/28], трябва ли да се разбира единствено като енергия, произведена от водноелектрически централи, използващи течението на повърхностните води на сушата, в това число течението на реките, или такава е и енергията, произведена във водноелектрически централи (които не са помпено-акмулиращи водноелектрически централи, нито електроцентрали с помпена функция), разположени на мястото на изпускане на промишлените отпадни води на друго предприятие?“.

По преюдициалния въпрос

- 20 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали понятието „енергия от възобновяеми източници“, съдържащо се в член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28, трябва да се тълкува в смисъл, че включва енергията, произведена от малка водноелектрическа централа, която не е нито помпено-акумулираща водноелектрическа централа, нито водноелектрическа централа с помпена функция и е разположена на мястото на изпускане на промишлените отпадни води на друго предприятие, което преди това събира водата за свои цели.
- 21 Съгласно член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28, понятието „енергия от възобновяеми източници“ обхваща „енергия от възобновяеми неизкопаеми източници, а именно: [по-специално] [...] водноелектрическа енергия [...]“.
- 22 Ако от текста на това определение следва, че електроенергията, произведена от хидроенергия, или водноелектрическа енергия, е енергия от възобновяеми източници, трябва обаче да се приеме за установено, че при липсата на уточнение в това отношение само от този текст не може да се определи дали понятието за водноелектрическа енергия по смисъла на член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28 обхваща само електроенергията, произведена от хидроенергия от естествено водно течение, или включва и тази, произведена от хидроенергия от изкуствено водно течение, и ако това е така, при какви условия.
- 23 Съгласно постоянната практика на Съда както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза (решение от 21 декември 2011 г., Ziolkowski и Szeja, C-424/10 и C-425/10, EU:C:2011:866, т. 32 и цитираната съдебна практика).
- 24 В това отношение следва да се констатира, че Директива 2009/28 не препраща към националните правни уредби, що се отнася до значението на термина „водноелектрическа енергия“, доколкото обхваща произведената от възобновяеми източници енергия по смисъла на тази директива. Следователно за целите на прилагането на посочената директива този термин трябва да се разглежда като самостоятелно понятие на правото на Съюза, което се тълкува еднакво на територията на всички държави членки.
- 25 В това отношение следва да се припомни, че определянето на значението и обхвата на термините, за които правото на Съюза не дава никакво определение, следва да се осъществява по-специално като се отчита контекстът, в който те се използват, и целите, преследвани от правната уредба, от която са част (решение от 21 декември 2011 г., Ziolkowski и Szeja, C-424/10 и C-425/10, EU:C:2011:866, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 26 Що се отнася до контекста, в който е използван разглежданият термин, следва да се отбележи, че макар член 2, първа алинея от Директива 2009/28 да пояснява, че за целите на тази директива се прилагат определенията в Директива 2003/54, заменена впоследствие с Директива 2009/72, и макар в член 2, точка 30 от последната да се дава определение на възобновяеми енергийни източници, което по същество съответства на определениято в член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28, Директива 2009/72 също не обяснява какво следва да се разбира под водноелектрическа енергия от възобновяеми източници.
- 27 Все пак, от една страна, член 5, параграф 7 от Директива 2009/28 предвижда, че при изчислението на дела на енергията от възобновяеми източници се използват определенията, посочени в Регламент № 1099/2008. Впрочем в точка 5.1.1 от приложение Б към този регламент

хидроенегрията е определена като „[п]отенциална[та] и кинетична[та] енергия на водата, преобразувана в електроенергия във водноелектрически централи“, с уточнението, че „[т]рябва да се включи и енергията на помпено-акумулиращите станции“.

- 28 От друга страна, от член 5, параграф 1, буква а) и член 5, параграф 3, първа алинея от Директива 2009/28 е видно, че за изчисляването на брутното крайно потребление на енергия от възобновяеми източници в дадена държава членка се взема предвид, що се отнася до брутното крайно потребление на електроенергия от възобновяеми източници, „количеството електроенергия, произведено в [тази] държава членка от възобновяеми източници на енергия, с изключение на електроенергията в помпеноакумулиращи водноелектрически централи, произведена от предварително изпомпана на горното ниво вода“.
- 29 По същия начин, в посочения член 5, параграф 3, трета алинея се уточнява, че електроенергията, произведена от водноелектрически централи, се отчита в съответствие с правилото за нормализация, уредено в приложение II към същата директива. Според това правило нормализираното количество електроенергия, генерирано от всички водноелектрически централи на дадена държава членка през съответната година, се определя, като се изключи електроенергията, произведена от помпеноакумулиращи водноелектрически електроцентрали, използващи предварително изпомпвана на горното ниво вода.
- 30 В този смисъл, в съображение 30 от Директива 2009/28 се уточнява също, че електроенергията, произведена в помпеноакумулиращи водни електроцентрали от предварително изпомпвана на горното ниво вода, не следва да се счита за електроенергия, произведена от възобновяеми източници на енергия.
- 31 Както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 36—38 от заключението си, от изложеното следва, че енергия от възобновяеми източници по смисъла на член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28 представлява всяка водноелектрическа енергия, независимо дали е произведена от хидроенергия от естествено водно течение, или е произведена от хидроенергия от изкуствено водно течение, с изключение на електроенергията в помпеноакумулиращи водноелектрически централи, произведена от предварително изпомпана на горното ниво вода.
- 32 Преследваните с Директива 2009/28 цели потвърждават това тълкуване. Всъщност от член 1 от последната е видно, че тя цели да насърчи производството на енергия от възобновяеми източници, и — съгласно съображение 1— увеличеното използване на енергия от възобновяеми източници представлява важна част от пакета от мерки, необходими за намаляване на емисиите на парникови газове, и играе роля за подобряване на сигурността на енергийните доставки, за насърчаване на технологичното развитие и иновациите и създаване на възможности за заетост и регионално развитие. За тази цел член 3, параграф 1 от същата директива предвижда, че всяка държава членка гарантира нейният дял на енергия от възобновяеми източници в крайното потребление на енергия през 2020 г. да е най-малко равен на определената ѝ цел в част А от приложение I към посочената директива.
- 33 Изключването от понятието за водноелектрическа енергия от възобновяеми източници по смисъла на Директива 2009/28 на цялата електроенергия, произведена от хидроенергия от изкуствени водни течения, и то единствено с мотива че става въпрос за водни течения от този вид, както по същество предлага полското правителство, обаче не само противоречи на волята на законодателя на Съюза, както бе изложено в точки 26—31 от настоящото съдебно решение, но осуетява и постигането на посочените цели.
- 34 Всъщност само по себе си обстоятелството, че електроенергията е произведена от хидроенергия от изкуствено водно течение, не означава липса на принос за изпълнението на целите, посочени в точка 32 от настоящото съдебно решение, и по-специално за намалението на емисиите на парникови газове.

- 35 Освен това, общо изключване като предложеното в точка 33 от настоящото съдебно решение, доколкото би имало за последица да обезкуражи всякакво производство на електроенергия от хидроенергия, доставена от изкуствено водно течение, дори когато това изкуствено водно течение съществува, тъй като е налице предходна производствена дейност, независимо от всяка последваща употреба на нейните отпадни води за производството на електроенергия, и дори когато това производство на електроенергия се извършва, без да се използва помпеноакмулираща водноелектрическа централа, може да намали количеството водноелектрическа енергия, ползващо се от мерките за насърчаване на производството на енергия от възобновяеми източници, които държавите членки трябва да въведат в изпълнение на Директива 2009/28, и по този начин да навреди на цялостното осъществяване на тези цели.
- 36 За да се избегне всякакъв риск от заобикаляне, необходимо е все пак извършваната предходна дейност, от която води началото си това изкуствено водно течение, да няма за единствен предмет създаването на посоченото водно течение с цел последващото му използване за производство на електроенергия. В този смисъл, по-специално, не се включва в обхвата на понятието за водноелектрическа енергия от възобновяеми източници по смисъла на Директива 2009/28 електроенергията, която е произведена от хидроенергия, доставена от изкуствено водно течение, когато последното е създадено преди това чрез изпомпване единствено с цел последващо производство на електроенергия.
- 37 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че разглежданата в главното производство малка водноелектрическа централа не е нито помпено-акмулираща водноелектрическа централа, нито водноелектрическа централа с помпена функция, и поради това тя не попада в обхвата на понятието „помпеноакмулираща водноелектрическа централа, използваща предварително изпомпана на горното ниво вода“ по смисъла на Директива 2009/28, и че освен това изкуственото водно течение, което тя използва, се състои от водите, изпускани от трето предприятие, което ги събира за целите на своята дейност, като запитващата юрисдикция следва да провери дали това е така.
- 38 Предвид изложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че понятието „енергия от възобновяеми източници“, съдържащо се в член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28, трябва да се тълкува в смисъл, че то включва енергията, произведена от малка водноелектрическа централа, която не е нито помпено-акмулираща водноелектрическа централа, нито водноелектрическа централа с помпена функция и е разположена на мястото на изпускане на промишлените отпадни води на друго предприятие, което преди това събира водата за свои цели.

По съдебните разноски

- 39 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

- 1) Понятието „енергия от възобновяеми източници“, съдържащо се в член 2, втора алинея, буква а) от Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО, трябва да се тълкува в смисъл, че то включва енергията, произведена от малка водноелектрическа централа, която не е нито помпено-акмулираща водноелектрическа централа, нито

водноелектрическа централа с помпена функция и е разположена на мястото на изпускане на промишлените отпадни води на друго предприятие, което преди това събира водата за свои цели.

Подписи